

NAGYBEREKI FEHÉRVÍZ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE

1. Természetvédelmi célkitűzések

- A területen található kiterjedt rekettyés fűzláp, kékperjés láprét, magassásos, zsombékos és nádas élőhelyek, valamint ezek növényvilágának megőrzése, különös tekintettel a pókbangó (*Ophrys sphecodes*), a mocsári kosbor (*Orchis laxiflora*), a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), a vitézkosbor (*Orchis militaris*), a kisészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*), a nádi boglárka (*Ranunculus lingua*), a kúszó csalán (*Urtica kioviensis*) és a mocsári tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*) állományaira.
- A területen található állatvilág megőrzése, különös tekintettel az északi pocok (*Microtus oeconomus ssp. méhelyi*) és a vidra (*Lutra lutra*) állományaira, a kétéltű szaporodóhelyek, a cigányréce (*Aythya nyroca*) költőhelyek és a gémtelpek zavartalanságának biztosítása.
- A természetvédelem érdekeivel összhangban a terület természeti értékeinek kutatása és bemutatása.
- A jellegzetes tájkép, a nyíltvizes területek, a lápot, láp- és mocsárrétek, az őshonos fajokból álló facsoportok mozaikjainak megőrzése azok fenntartásával, illetve helyreállításával.

2. Természetvédelmi stratégiák

- A gyepek értékes életközösségeinek megőrzése aktív természetvédelmi kezeléssel, elsősorban a hagyományos területhasználati módok visszaállításával, a védett fajok életciklusához igazított kaszálással és legeltetéssel.
- A terület melioráció előtti vízháztartásának visszaállítása a vízlefolyás késleltetésével, az árkok vizének visszaduzzasztásával.
- A magassásos, zsombéksásos, bokorfűzes élőhelyek háborítatlanságának biztosítása.
- A nem őshonos fafajokból álló erdők termőhelynek megfelelő átalakítása őshonos fafajokkal.
- Az invazív fafajok és az özönfajok, így különösen a magas aranyvesző (*Solidago gigantea*) visszaszorítása aktív természetvédelmi kezeléssel.
- Természetvédelmi kezeléseket megalapozó és azokat továbbfejlesztő kutatások beindítása.
- A terület jellegzetes táji értékei védelmének biztosítása a tájkép-átalakítással járó tevékenységek szabályozásával.
- Hosszú távon a szántók gyepké történő átalakítása.
- A terület teljes egészében kerüljön állami tulajdonba és a terület lehető legnagyobb hányada a nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásába.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Fajok védelme

- A fokozottan védett északi pocok és a haris (*Crex crex*) állományait, illetve területfoglalását az igazgatóság rendszeresen figyelemmel kíséri, az érintett területek természetvédelmi szempontból optimális kezelését a felmérési eredmények alapján kell meghatározni.

- Az igazgatóság mesterséges odúk kihelyezésével segíti az odúlakó madár és denevérfajok, valamint költőládák vagy műfészkek kihelyezésével a vércse és sólyom fajok (*Falco sp.*) sikeres megtelepedését.

3.1.2. Látogatás, oktatás, bemutatás

- A területet oktatási és bemutatási céllal elsősorban a szakemberképzés érdekében lehet hasznosítani.
- A terület látogatása – a jogszerűen gazdálkodók és a természetvédelmi kezelést végzők kivételével - csak gyalogosan lehetséges, az utakról tilos letérni.
- A látogatás szabályozása érdekében - a terület déli részén (Martonosi terület) - az igazgatóság tanösvényt alakít ki, és ismertető-, tájékoztató táblákat helyez el a területen, valamint a tanösvényt ismertető kiadványt jelentet meg. A tanösvény elkészültét követően a tanösvényről letérni tilos.

3.1.3. Kutatás, vizsgálatok

- A területen csak a természetvédelem érdekében történő, illetve a terület természetvédelmi kezelésével kapcsolatos, az igazgatóság szakembereivel előzetesen egyeztetett, részletes kutatási tervvel rendelkező kutatási tevékenység engedélyezhető.

3.1.4. Terület- és földhasználat

- A területen új építmény létesítése - természetvédelmi kezelést, illetve az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérését szolgáló építményen kívül - tilos.
- Burkolt és burkolatlan utak nem alakíthatók ki a területen, a földutak szélesítése tilos.
- A területen új nyomvonalas létesítmény nem építhető. A meglévő vezetékek esedékes felújításakor a nyomvonalakat a területen kívülre vagy felszín alá kell helyezni.
- A területen szózó, szóró és egyéb vadgazdálkodási létesítmény - magasles kivételével - nem építhető.
- A területen mesterséges vadkibocsátás és zárttéri vadtartás tilos.
- A területen a vízi vad vadászata egész évben tilos.
- A vadászidényen kívüli külön határozatban engedélyezett nagyvadakra vonatkozó kilövéseket a területen kívül kell megoldani.
- A terület vízellátása érdekében nem engedélyezhető olyan beavatkozás, amely csökkentheti a terület vízkészletét. A természetvédelmi kezelési tervet kihirdető jogszabály hatályba lépése előtti vízrendezés természetvédelmi szempontból káros hatásait élőhely rekonstrukcióval kell ellensúlyozni.
- A terület élőhelyeinek természetes állapotára jellemző vízgazdálkodás biztosítása érdekében a Határbelvíz-csatorna bújtorjának zsilipjénél az ökológiai vízkészlet biztosítására alkalmazandó minimális vízszintek:
- december 1-június 30.: 104, 60 m (Balti tszf)
- július 01.-november 30.: 104, 10 m (Balti tszf)
- A területen található földutakon csak a természetvédelmi kezelés, a tulajdonosi jogok gyakorlása, jogszabályban előírt, valamint jogszabályban előírt engedéllyel rendelkező tevékenységek végzése érdekében (ideértve a munkagépek behajtását is) lehetséges gépjárművel történő közlekedés.

3.2. *Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak*

3.2.1. *Szántók kezelése*

- A nem művelt, szántó művelési ágú területeket rendszeres szárazúzással kell gyommentesen tartani, a talaj forgatásával járó beavatkozás tilos.
- A szántó művelési ágú vadföldeket vadlegelővé kell átalakítani.

3.2.2. *Gyeppek (rétek, legelők) kezelése*

- A kaszálást tervszerűen, időben és térben mozaikosan kell végezni, figyelembe véve a védett növény- és állatfajok szaporodási ciklusát, valamint az özönnövények visszaszorításának szempontjait.
- A kaszálás természetvédelmi hatását legalább 3 évente föl kell mérni, és ennek eredménye alapján - ha szükséges - új kaszálási módszert kell alkalmazni.
- A sásos élőhelyeket tilos géppel kaszálni, ezeken a területeken erős gyomosodás esetén kézi kaszálást kell végezni.
- A gyepterületeken tilos a műtrágyázás. Növényvédő szerek használata csak indokolt esetben és csak természetvédelmi célból engedélyezhető.
- Az aranyvesszővel borított gyepet legalább három éven át évente kétszer, majd ezt követően minden második évben szárazúzózni kell.
- A gyepterületeken természetvédelmi célú tevékenységek (élőhely-rekonstrukció, gyepfelülvetés) kivételével tilos a talajmozgatással járó agrotechnikai beavatkozás.

3.2.3. *Nádasok kezelése*

A nádaratás során 70 % avas nádat vissza kell hagyni a területen

3.2.4. *Erdők kezelése*

- Az akác, a nemesnyár, az amerikai kőris és az erdeifenyő állományokat fokozatosan vissza kell szorítani, és a termőhelynek megfelelő, őshonos fajokra kell lecserélni.
- Az őshonos fajokból álló, nem üzemtervezett facsoportokat kímélni kell, de a megtelepedő idegenhonos faegyedeket el kell távolítani.
- Az árkok és vízfolyások menti fasorokat és galériaerdőket kímélni kell.

A Nagybereki Fehérvíz Természetvédelmi Terület átnézeti térképe

